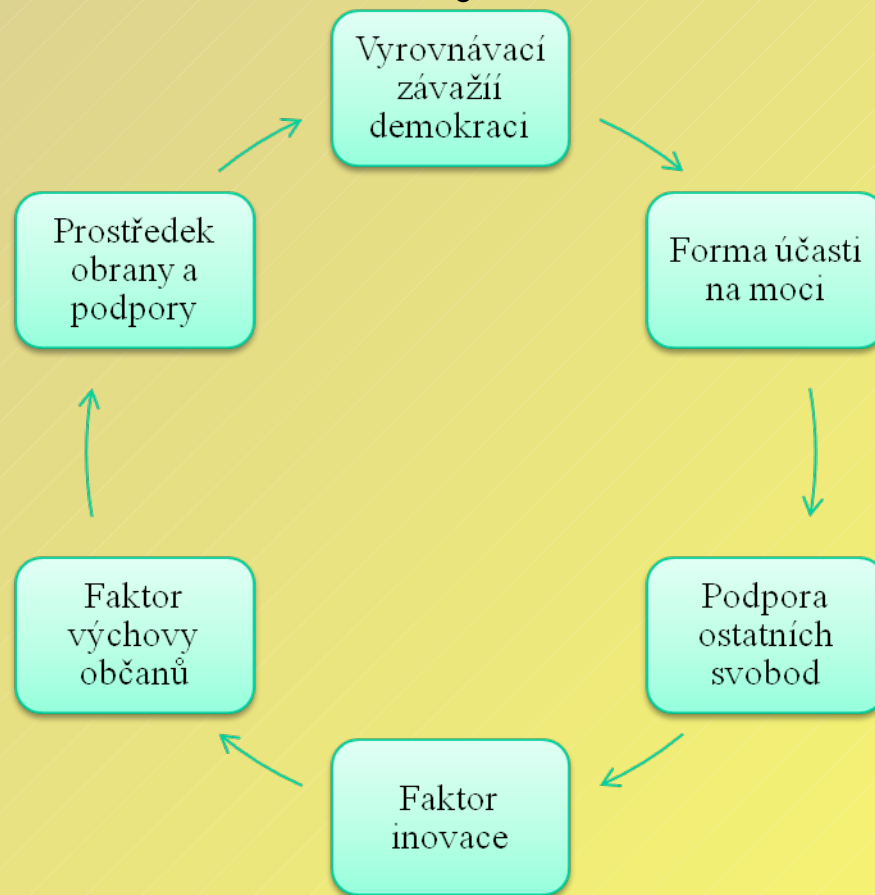

MIKROEKONOMIKA I

Základy teorie a typologie
neziskových organizací

Opodstatnění existence neziskových organizací

1) Opodstatnění svobody sdružování

- **Brzdy svobody sdružování**

Konkurence vůči vládnoucí moci

Riziko „dát do hry“ demokratické svobody

Obava státní moci z růstu majetku NNO

Riziko zkosnatění činnosti organizace

Triumf zájmů jednotlivců nad obecnými zájmy

- **Charita a filantropie**

Kořeny dnešních neziskových organizací a opodstatnění jejich existence nelze vysvětlovat pouze v kontextu svobody sdružování.

U kořenů dnešních neziskových organizací stojí filantropie, stejně jako u kořenů charity.

- **Charita**

= (z lat. caritatem) označuje křesťanskou lásku

Charitativní organizace bývaly výsledkem či vyjádřením velkodušnosti či dobročinnosti. Postupně však dobročinné instituce začaly přecházet pod vliv státu.

- **Filantropie**

Z řeckého philanthropos – láska k lidem

= snaha pomoci motivovaná láskou k bližnímu
nachází vyjádření v neziskových aktivitách.

Základy teorie neziskových organizací

- **Teorie vládních a tržních selhání (teorie veřejných statků)**

= tato teorie vychází z existence veřejných statků (je vzhledem k jeho charakteristikám vyřazen z tržního mechanismu – selhání trhu)

= selhání státu spočívá v tom, že potřeby menšin mohou zůstat neuspokojeny.

- **Teorie informační asymetrie**

= selhávání smluvních vztahů, vycházející z informační asymetrie (spotřebitelé postrádají dostatek informací k posouzení kvality statků či služeb, které nakupují, spotřebovávají).

= základním problémem selhávání trhu i státu je problém asymetrické informace, tj. je těžké prověřit kvalitu služeb – NNO mají status důvěryhodnosti

- **Teorie státu blahobytu**

= pohlíží na neziskové organizace jako na něco, co by mělo patřit historii

= třetí sektor by měl postupně ztrácet své postavení vlivem zdokonalování a růstu tržních vztahů a posilováním odpovědnosti státu.

Filantropická
nedostatečnost

The diagram consists of four overlapping circles arranged in a diamond pattern. The top circle is labeled 'Filantropická nedostatečnost', the left circle 'Filantropický partikularismus', the right circle 'Filantropický paternalismus', and the bottom circle 'Filantropický amatérismus'. The circles overlap in various combinations, creating a central area where all four intersect.

Filantropický
partikularismus

Filantropický
paternalismus

Filantropický
amatérismus

Vize, poslání, funkce a cíle

- **Vize**

= vypracování formulace vize je první krok pro založení organizace, úspěšné uplatnění poslání a vypracování strategického plánu.

= Charakteristika formulace vize:

- Hledí do daleké budoucnosti
- Její definice je krátká
- Je srozumitelná pro každého
- Popisuje neměnný stav

- **Poslání**

= ve srovnání s vizí má zcela konkrétní charakter
(ve vztahu k důvodům proč byla NO založena)

= vyjadřuje modifikaci činností, které NO
realizuje

= definuje zaměření organizace ve vztahu k
dosažení předpokládaných užitků

Znaky poslání:

- Výstižné
- Odlišuje NO od jiných, podobně zaměřených
- Základem pro rozhodování o dlouhodobých cílech a strategii, základním kamenem pro úspěšné fungování NO
- Vychází ze základní filozofie neziskových organizací, tj. zajišťování potřeb občanů, které nemůže zajistit tržní sektor, u soukromých NO ani veřejný sektor

- Ctí morální zásady a altruistický pohled na svět
- Vychází z prokazatelných potřeb stanoveného segmentu občanů
- V případě potřeby se do poslání zahrnuje i tvorba zisku
- Musí být srozumitelné všem cílovým skupinám, vnějším subjektům – potenciálním dodavatelům fin. zdrojů,

- **V jakých dokumentech NO je poslání uvedeno?**
 - Žádost o registraci
 - Zakládací či zřizovací listina
 - Zápis do rejstříku či jiné evidence
 - Statut
 - Stanovy
 - Organizační řády
 - Výroční zprávy o hospodaření a auditu

- **Formulace poslání:**
 - **Není upravena žádnou právní normou, je závislá na konkrétní organizaci a jejím charakteru.**

婦Funkce

- = poslání organizace je naplňováno prostřednictvím funkcí, jejich výsledkem je:
- Produkce statků (služeb) nebo
 - Podmínky pro produkci těchto statků (služeb)
 - **1) Primární funkce:** prostřednictvím svých činností je naplňováno poslání organizace (rozmanitý obsah činností, dle zaměření organizace – divadlo, veřejná správa, atd.)

2) Sekundární funkce: zabezpečovací funkce,
tj.:

- Funkce personální
- Provozní
- Správní
- Komplexního hospodaření

3) Řídící funkce: v NO vykonávají tyto funkce pracovníci, kteří zároveň zabezpečují funkce primární

- **Cíle**

= jsou odvozeny od poslání

= stav, kterého má být dosaženo v určitém období

Kritéria členění funkcí:

1) Dle funkcí: cíle primárních funkcí,
sekundárních funkcí

2) Kritérium času:

- Dlouhodobé cíle (10 -15 let)
- Střednědobé cíle (3 – 10 let)
- Krátkodobé cíle (méně než 3 roky)
- Operativní cíle

3) Kritérium adresnosti: cíle jsou členěny podle organizačních útvarů až po jednotlivé pracovníky

- V jakých dokumentech jsou cíle uvedeny?
 - Koncepce rozvoje
 - Strategický plán
 - Věcný a finanční plán (na rok/čtvrtletí)

- **Užitky a efektivnost**

Vyjádření užitku v ziskových organizacích:

- Vyjádřen poptávkou spotřebitele po statku, který je produkován s využitím různých forem nabídky a s využitím tržní ceny

Vyjádření užitku v neziskových organizacích:

- Užitek je produkovaným statkům přiznán prostřednictvím veřejné volby nebo volbou, která je iniciována a charakterizována vzájemnou prospěšností, cena nemá důležitost
- Užitek představuje míra uspokojení potřeby uživatele měřená prostřednictvím výkonu a kvality statku

Ukazatele míry uspokojení potřeby si každá NO vytváří (např. rychlost vyřízení žádosti občana v organizaci státní správy, návštěvnost – divadlo)

Užitek vyjádřený výše zmíněnými způsoby musí být jednak provázán s posláním a cíli organizace a posuzován i z hlediska efektivnosti fungování organizace jako celku.

- **Vnější faktory efektivity:**
 - Politické uspořádání společnosti
 - Fungování tržního sektoru
 - Konkurenční prostředí uvnitř veřejného sektoru
 - Financování NO podle jejich výkonů, kvality, užitku

- **Vnitřní faktory efektivnosti:**

- Věda a technika, tj. využití poznatků z vědních oborů (ekonomika, management, statistika) nebo technických oborů
- Struktura činností, tj. stanovení a analýza primární, sekundární a řídicí funkce
- Uplatnění všech forem dělby práce
- Kvalifikace pracovníků
- Iniciativa pracovníků

- Systém řízení, tj. hlavní faktor efektivnosti NO

- **Základní charakteristiky NO**

V ekonomické literatuře není charakteristika NO jednoznačně definována, proto vycházíme ze zákona č. 586/1992 Sb. o dani z příjmu:

= organizace charakteru právnické osoby, která nebyla zřízena nebo založena za účelem podnikání.

- **Jedná se o následující typy organizací:**
 - Zájmová sdružení právnických osob
 - Občanská sdružení včetně odborových organizací
 - Politické strany a hnutí
 - Státem uznané církve a náboženské spol.
 - Nadace a nadační fondy
 - Obecně prospěšné společnosti / Ústavy
 - Veřejné vysoké školy
 - Obce

- Vyšší územně samsprávné celky
- Organizační složky státu a uzemních samosprávných celků (do r. 2001 rozpočtové organizace)
- Příspěvkové organizace
- Státní fondy

孀 Bohatost poslání a cílů NO a prorůstání jejich činností napříč občanskou společností vyvolává potřebu jejich systematizace podle následujících třídících znaků:

- 1) Kritérium zakladatele**
- 2) Kritérium globálního charakteru poslání**
- 3) Kritérium právně organizační normy**
- 4) Kritérium financování**
- 5) Kritérium charakteristiky realizovaných činností (oborové členění)**

3) Kritérium právně organizační normy:

- a) Organizace založené podle zákona č. 171/2012 Sb, kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb. Rozpočtová pravidla a č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.
- b) Organizace založené podle ostatních zákonů platných pro neziskové organizace.
- c) Organizace založené podle zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník.